

Čís. 6581.

Na státu nelze se domáhati náhrady škody, bylo-li na Slovensku v abnormálních dobách prodáno finančními orgány zboží zabavené pro podloudnictví.

Ani podle práva, platného na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, neznalost práva neomlouvá.

(Rozh. ze dne 15. prosince 1926, Rv I 604/26.)

Co do předchozího děje poukazuje se na rozhodnutí čís. sb. 4165. Procesní soud první stolice po té žalobu zamítl. Odvolací soud napadený rozsudek potvrdil. Důvody: Soud první stolice řídil se přesně nařízením nejvyššího soudu, dle kterého vzhledem k soudní praxi na Slovensku měly býti zjištěny okolnosti, ze kterých by se dalo souditi na zavinění státních orgánů a sběhl-li se případ v době normálních poměrů. A tyto okolnosti soud první stolice také zjistil, dospěv ku přesvědčení, že nejde o nějaké zavinění státních orgánů a že případ stal se v době mimořádné. Vzhledem k tomuto zjištění prvního soudu, které ku rozhodnutí sporu stačilo, nebylo třeba zjišťovati ještě jiné okolnosti, o nichž se žalobce ve svém odvolání široce zmiňuje. Pokud se týče právního posouzení věci, měl žalobce vzhledem ku zvykům na Slovensku dokázati, že škoda způsobena byla nezákonným výkonem veřejné moci, tedy státních orgánů a že z toho důvodu dlužno jim zavinění přičítati a že případ sběhl se v době normálních poměrů. Ani zavinění ani normálních poměrů neprokázal, jak prvním soudem zjištěno. Zavinění nelze spatřovati ani v tom, že stát nechal stanici Banreve a okolí bez dostatečného vojska a neuchránil jí dostatečně vůči maďarskému vojsku, když žalobce ani netvrdí, že stát vzhledem k mimořádným poměrům byl s to tak učiniti. Ostatně tato okolnost ani v první stolici tvrzena nebylo, takže k ní v odvolacím řízení jako nepřipustné novotě přihlížeti nelze. Důchodkové řízení nebylo zavedeno, poněvadž Max G. v zastoupení žalobce dle spisů finančního ředitelství prohlásil, že se zříká veškerého obhajování a žádá, aby další zákonné řízení pro neplnění zákona zavedeno nebylo a jemu rychle vyplaceny byly peníze stržené u berního úřadu. Z toho, že toto řízení nebylo zavedeno, nelze ještě souditi, že vlna nebyla podloudně dovezena, naopak dlužno míti za to, že se žalobce právě, jsa si své viny vědom, vzdal dalšího obhajování a žádal, aby zákonné řízení zavedeno nebylo. Z toho také nutno souditi, že jedině z toho důvodu, že žalobce netrval na zákonném vyřízení celé věci, nebylo 37.388 Kč za propadlé prohlášeno a bylo žalobci 30.200 Kč vydáno, když se s tím bez zavedení zákonného řízení spokojil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Co se týče právního posouzení věci, dlužno odkázati na zdejší zrušovací rozhodnutí ze dne 23. září 1924 (čís. sb. 4165), kde byla otázka

vyložena, takže jde jen o to, zda skutkové okolnosti k jejímu rozhodnutí potřebné zjištěny byly kladně či záporně. Jde o dvě otázky: o zavinění orgánů státní správy a pravidelnost poměrů v rozhodném čase. Zjištění ku zodpovědění těchto otázek jsou však záporná a proto musila žaloba býti zamítnuta. Nejen nelze tu shledati nějaké zavinění státní správy, ale naopak zřejmé zavinění je na straně žalobcově. Jak zjištěno, žalobce dovážel přes hranice vlnu po vedlejší cestě bez průvodních listin, zejména bez dovozního povolení, při čemž při dopadení oba průvodci dopravy zmizeli, z čehož všeho jde, že zde bylo, jak už prvý soud správně praví, důvodné podezření, že jde o převoz podlouný, takže zboží musilo býti pozastaveno. K prodeji bylo přikročeno, jak nižší stolice zjišťují, a musilo býti při rozumném uvažování poměrů přikročeno proto, že v rozhodné době panoval v pohraničním pásu, v němž se rozhodné místo nalézá, válečný stav, očekával se bolševický vpád, takže vojsko své posice drátem opevňovalo a mimo to skladiště dráhy, kde vlna byla uložena, bylo o samotě přímo na hranicích a nedalo se bezpečně uzavřítí, jsouc poškozeno, takže hrozilo nejen nebezpečí, že vlna bude vzata nepřítelem ve válečnou kořist, nýbrž i nebezpečí vykradení. Bylo tedy jednáno jen v prospěch věci, když se přikročilo k prodeji. Žádá-li, by správa státní byla k vůli žalobcově vlně provedla především potřebné opravy na skladišti, tak, by vlna tam byla v úplném bezpečí, aneb by byla ji dala převéztí v bezpečí dále do zázemí, jak tomu chce dovolání, jest to upřílišněné, neboť se tím žádá, by správa státní, která měla v té době daleko důležitější veřejné zájmy na péči a starost o vlastní věci, nechala všeho a starala se o zájmy žalobcovy; žalobce si musí uvědomiti, že do té svízelné situace uvedl svou vlnu sám vlastní vinou, že se nedržel zákonů, nýbrž s obejitím jich — nemaje dovozního povolení a uhýbaje se na postranní cesty — docela protiprávně hleděl ji dopravití do tuzemska. Není-li však možno státní správě přičítati vinu v tom, jak s vlnou naložila, není nároku na náhradu škody. Je sice pravda, že když státní správa nenaložila s vlnou jako s podlounickým zbožím, nebylo by mělo býti dle právních předpisů prodáno, avšak v tom by spočívalo zavinění právě jen tehdy, kdyby byly bývaly poměry normální, když však zjištěny poměry abnormální, válečný stav, poměry které k prodeji nutily, takže státní správa musila učiniti volky nevolky to, k čemu předpisy neopravňovaly, tedy v této vyšší moci právě záleží vyvinění její, jako každá vis major zakládá vyvinění za normálních poměrů. Co se zvláště týče 7.188 Kč, vyplacených dozorcům na odměnách, žalobce sice nechce nechati platiti pro rozpor se spisy zjištění odvolacího soudu, že Max G. se za žalobce zřekl obhajování a žádal, by další zákonné řízení nebylo zavedeno, nýbrž rychle mu útržek za vlnu byl vydán, avšak sám v odvolání uvádí, že jednalo finanční ředitelství s Maxem G-em o tom, že žalobce vezme zpět stížnost proti ředitelství pro nezákonný prodej vlny, řízení ředitelstvím zavedené provedeno nebude a žalobce dostane vyplaceno 30.200 Kč, poněvadž 7.188 Kč dle zákona muselo býti vyplaceno dozorcům, a tu, i když žalobce popírá, že syn jeho Max G. měl plnou moc uzavřítí s finančním ředitelstvím tuto dohodu, nevadí to nic platnosti této úmluvy, a závaznosti jejímu pro žalobce, protože

žalobce, přijav 30.200 Kč, které mu přece mohly býti vydány jen na základě této úmluvy, schválil tím celé ujednání, neboť nemohl si přivlastnit z něho jen výhody, avšak břemena, t. j. srážku 7.188 Kč odpírati. V odvolání žalobce ovšem tvrdil, že byl uveden v omyl v tom bodě, že dle zákona muselo se 7.188 Kč vyplatiti dozorcům, ale svádí to na svou neznalost zákona, v odvolání pak dále mluví o témž omylu Maxe G-a i svém (při vyplácení 30.200 Kč) a svádí to opět na neznalost zákona. Ale i podle slovenského práva platí zásada, že neznalost práva neomlouvá. Než, i kdyby bylo finanční ředitelství prohlásilo, jak žalobce praví, že »podle zákona« musilo 7.188 Kč býti dozorcům vyplaceno, čímž právě onen právní omyl Maxe G-a i jeho samého prý vyvolán, srovnávalo se to se stavem věci, protože k vyplacení odměn dozorcům nebylo by dle zákona došlo jen tehdy, kdyby řízením trestním (důchodkovým) bylo prokázáno, že nejde o podlouný dovoz, když však od řízení toho bylo podle ujednání s Maxem G-em upuštěno pod podmínkou, že se vrátí jen zbytek 30.200 Kč, kteréž ujednání žalobce — jak řečeno — konkludentním činem přijal, bylo to v duchu zákona správné, že příslušela dozorcům odměna, neboť ředitelství nemohlo narovnání učiniti na úkor třetích osob, dozorců, nýbrž musilo jim jejich nároky vyhraditi, když v zájmu žalobcově nedalo trestní důchodkové řízení provést.

Čís. 6582.

Novela o právu manželském (zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n.).

Kromě případu §u 17 rozl. zák. jest bezpodmínečně třeba souhlasu druhého manžela k rozluce pro nepřekonatelný odpor (§ 13 písm. i) rozl. zák.), jest-li rozvod až z doby po vydání rozlukového zákona, ať byl rozsudkem vysloven rozvod z jakéhokoliv důvodu, třebas i pro nepřekonatelný odpor.

Nesouhlasí-li druhý manžel s rozlukou pro nepřekonatelný odpor v nesporném řízení, jest žadatele odkázati na pořad práva, ale i tu, chce-li žalobce uplatňovati rozlukový důvod nepřekonatelného odporu, vyžaduje se souhlasu žalovaného manžela.

(Rozh. ze dne 15. prosince 1926, Rv I 761/26.)

K žalobě manželky bylo manželství stran dne 21. března 1922 rozvedeno od stolu a lože z viny manželovy pro hluboký rozvrat manželství. Žalobou, o niž tu jde, domáhal se manžel rozluky manželství z viny žalované manželky z důvodu hlubokého rozvratu manželství a nepřekonatelného odporu. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, neuznav za prokázáno, že žalovaná zavinila hluboký rozvrat manželství, z důvodu nepřekonatelného odporu pak nevyhověl žalobě proto, že se žalovaná nepřipojila k žádosti za rozlukou pro tento důvod. O d v o l a c í s o u d napadený rozsudek potvrdil a uvedl ohledně rozlukového důvodu nepřekonatelného odporu v d ů v o d e c h: S hlediska nesprávného